

**REGULAMIN ĆWICZEŃ DOSKONALĄCYCH
PROWADZONYCH W TORZE ĆWICZEŃ**

**MorągTrap
KP PSP Ostróda**

INSTRUKCJA

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Tor jest przeznaczony do prowadzenia ćwiczeń doskonalących w sprzęcie ochrony układu oddechowego i ubraniach ochronnych dla strażaków z jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej oraz członków Ochotniczych Straży Pożarnych włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz nie włączonych do KSRG. Celem toru jest doskonalenie umiejętności pracy w SOUO oraz zasad poruszania się w wąskich, skomplikowanych pomieszczeniach odwzorowujących warunki mogące wystąpić podczas działań.
2. Organizatorem ćwiczeń doskonalących jest Komendant Powiatowy PSP w Ostródzie. W jego imieniu sprawy związane z organizacją ćwiczeń doskonalących realizuje Wydział Operacyjno-Szkoleniowy, Dowództwo JRG Ostróda i Morąg.

Aby wziąć udział w ćwiczeniu należy wypełnioną kartę skierowania dostarczyć osobiście do KP PSP w Ostródzie lub JRG Ostróda/Morąg.

Można wysłać skan karty skierowania na adres: sekretariat@kppsp.ostroda.pl

Oryginał karty należy bezwzględnie dostarczyć przed przystąpieniem do ćwiczeń.

Sprawy bezpośrednio związane z ćwiczeniami z ramienia KP PSP w Ostródzie prowadzi kpt. Bogdan Grzymowicz (Tel. 89 757 22 88)

3. Ćwiczenia doskonalące dla pracowników innych jednostek ochrony przeciwpożarowej, instytucji lub organizacji odbywają się za zgodą komendanta, w drodze odrębnych ustaleń, z zachowaniem zasad bezpieczeństwa jak dla strażaków Państwowej Straży Pożarnej.
4. Ćwiczenia doskonalące na torze mogą przeprowadzać tylko osoby przeszkolone i posiadające doświadczenie w zakresie jego bezpiecznej obsługi.
5. Ćwiczenia doskonalące muszą być prowadzone i nadzorowane przez obsługę w liczbie co najmniej 2 osób.
6. Uczestnik ćwiczeń doskonalących w trakcie ich trwania znajduje się pod stałym nadzorem obsługi oraz urządzeń monitorujących przebieg ćwiczeń doskonalących.
7. W przypadku stwierdzenia okoliczności zagrażających bezpieczeństwu uczestnika/uczestników ćwiczeń doskonalących, obsługa natychmiast przerywa ćwiczenia doskonalące, zawiadamia przełożonych i udziela pomocy.
8. Na czas trwania ćwiczeń doskonalących pomieszczenie toru należy wyposażyć w zestaw PSP R-1, pulsoksymetr oraz stoper.
9. Wymagane środki ochrony indywidualnej oraz środki ochrony układu oddechowego dla ćwiczących zapewnia jednostka kierująca.
10. Jednostka kierująca wyznacza dla każdej grupy przewidzianej do ćwiczeń doskonalących osobę, która przekazuje obsłudze toru wymaganą dokumentację oraz odpowiada za dyscyplinę podległych strażaków.
11. Obsługa toru, uczestnicy ćwiczeń doskonalących są zobowiązani do ścisłego przestrzegania niniejszego regulaminu.

12. Regulamin ćwiczeń doskonalących jest uszczegółowieniem przepisów określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 września 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2008 r. Nr 180, poz.1115).

II. ĆWICZENIA W TORZE

1. Organizacja ćwiczeń

1.1. Ćwiczenie ma na celu sprawdzenie oraz doskonalenie umiejętności i nawyków w zakresie:

- a) technik pracy w sprzęcie ochrony układu oddechowego oraz w ubraniach specjalnych,
- b) pracy przy dużym obciążeniu psychofizycznym (zaciemnienie, zadymienie, ograniczona przestrzeń, podwyższona temperatura, hałas),
- c) poruszania się w nieznanym i złożonym przestrzennie układzie komunikacji poziomej i pionowej,
- d) dochodzenia w warunkach zadymienia do określonego pomieszczenia lub elementu odcinającego dopływ mediów, np. zaworu głównego, wyłącznika prądu itp.

1.2. Przebieg ćwiczenia polega na pokonaniu ścieżki treningowej w sprzęcie ochrony układu oddechowego przy zaciemnionych pomieszczeniach z wykorzystaniem zadymienia, efektów specjalnych i ewentualnymi zadaniami do wykonania.

1.3. Do ćwiczeń w torze mogą przystąpić:

- a) strażacy PSP, którzy posiadają:
 - aktualne szkolenie okresowe z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, a w przypadku nowo przyjętych do służby – szkolenie wstępne,
 - aktualne okresowe profilaktyczne badania lekarskie, a w przypadku nowo przyjętych do służby – orzeczenie o zdolności do służby bez ograniczeń.
- b) członkowie OSP włączonych do KSRG, którzy posiadają:
 - aktualne szkolenie z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - aktualne zaświadczenie lekarskie pozwalające na bezpośredni udział w działaniach ratowniczych,
 - ukończone szkolenie podstawowe strażaków ratowników OSP (lub równorzędne).

- c) inne osoby niż wymienione w ppkt. a i b, które posiadają aktualne zaświadczenie lekarskie pozwalające na pracę w sprzęcie ochrony układu oddechowego.
- 1.4. Obsługa toru sprawdza przed rozpoczęciem ćwiczenia tożsamość osób uczestniczących.
- 1.5. Zabrania się przystępowania do ćwiczeń doskonalących po spożyciu alkoholu, środków odurzających lub innych substancji wpływających na stan psychofizyczny. Stan trzeźwości będzie badany przez obsługę toru za pomocą alkotestu wyrywkowo lub w przypadku podejrzeń obowiązkowo.
- 1.6. Do wytwarzania dymu stosowane są wyłącznie nieagresywne, atestowane środki dymotwórcze.

2. Obowiązki obsługi toru dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy

2.1. Przed rozpoczęciem ćwiczeń do obowiązków obsługi toru należy:

- a) sprawdzenie stanu technicznego toru i jego składowych i sprzętu używanego do ćwiczeń oraz zabezpieczeń,
- b) przeprowadzenie instruktażu wstępnego, który obejmuje: zapoznanie z organizacją i kolejnością wykonywania ćwiczeń, omówienie zadań do wykonania oraz zapoznanie z zasadami BHP,
- c) ustalenie z uczestnikami ćwiczenia zasad sygnalizowania zagrożenia (złe samopoczucie, doznana kontuzja itp.),
- d) przeprowadzenie wspólnie z uczestnikami ćwiczenia kontroli sprawności sprzętu ochrony układu oddechowego, ilość powietrza w butli (-ach) oraz wyposażenia w środki ochrony indywidualnej.

2.2. Obsłudze toru przypisane są następujące zadania:

- a) kierownik toru: organizacja ćwiczeń, monitorowanie przejścia ścieżki treningowej, ocena ogólna przebiegu ćwiczenia, udział w akcji ratunkowej,
- b) instruktor toru: kontrola sprawności sprzętu ochrony układu oddechowego, odczyt ciśnienia w butlach przed i po próbie, pomiar tętna u ćwiczących, wprowadzania ćwiczących na ścieżkę treningową, dbałość o prawidłowy, bezpieczny i sprawny przebieg testu, udział w akcji ratunkowej,

2.3. Obsługa toru przerywa ćwiczenia w razie stwierdzenia:

- a) niebezpieczeństwa zagrażającego życiu lub zdrowiu uczestników;
- b) uchybień organizacyjno-technicznych;
- c) nieprawidłowego wykonywania elementów ćwiczeń lub szkolenia oraz nieprzestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny służby.

2.4. W przypadku wystąpienia zagrożeń na ścieżce treningowej obsługa toru podejmuje działania ewakuacyjne z miejsca zagrożenia.

3. Obowiązki uczestników ćwiczeń dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy

3.1. Przed przystąpieniem do ćwiczeń, każdy uczestnik testu składa podpis na karcie przebiegu ćwiczenia w torze, której wzór stanowi załącznik nr 2. Złożenie podpisu jest równocześnie potwierdzeniem zapoznania się uczestnika z regulaminem ćwiczeń doskonalących prowadzonych w torze oraz zobowiązaniem do jego przestrzegania, a także potwierdzeniem stanu psychofizycznego oraz znajomości zasad BHP.

3.2. Przed przystąpieniem do ćwiczenia uczestnik dokonuje oceny sprawności używanych środków ochrony indywidualnej. W przypadku stwierdzenia podczas testu niesprawności środków, informuje o tym prowadzącego, który wymienia niesprawne środki ochrony indywidualnej na sprawne.

3.3. Uczestnicy ćwiczenia niezwłocznie zgłaszają prowadzącemu odniesione obrażenia oraz zauważone zagrożenia dla życia lub zdrowia. Są zobowiązani do jego natychmiastowego przerwania i zgłoszenia tego faktu obsłudze w przypadku wystąpienia niedyspozycji zdrowotnej w postaci:

- a) bólu w klatce piersiowej,
- b) uczucia duszności,
- c) uczucia pieczenia za mostkiem,
- d) bólu brzucha,
- e) bólów promieniujących do szyi, barków, kończyny górnej, pleców,
- f) mroczków przed oczami i/lub zaburzeń widzenia,
- g) bólów głowy, zawrotów, nudności i wymiotów.

III. ĆWICZENIA DOSKONALĄCE W TORZE

1. Założenia i przebieg ćwiczeń doskonalących ustala organizator ćwiczeń. Podstawą ćwiczeń doskonalących jest konspekt lub scenariusz ćwiczeń przygotowany przez prowadzącego zajęcia.
2. Ćwiczenia doskonalące w torze można prowadzić dla każdego uczestnika indywidualnie, w rocie lub konfiguracji ustalonej przez organizatora ćwiczeń, przy zachowaniu zasad BHP.
3. Poziom trudności w trakcie ćwiczeń doskonalących należy dopasować do umiejętności osób ćwiczących. Obsługa toru dobiera odpowiedni wariant ustawienia trasy przejścia. Obowiązują następujące zestawy ćwiczeń:

- a) próba lekka – pokonanie ścieżki treningowej w sprzęcie ochrony układu oddechowego przy oświetlonych pomieszczeniach, bez zadymienia, efektów specjalnych i dodatkowych zadań,
 - b) próba średnia – pokonanie ścieżki treningowej w sprzęcie ochrony układu oddechowego przy zaciemnionych pomieszczeniach, bez zadymienia, bez efektów specjalnych i dodatkowych zadań,
 - c) próba ciężka – pokonanie ścieżki treningowej w sprzęcie ochrony układu oddechowego przy zaciemnionych pomieszczeniach z wykorzystaniem zadymienia, efektów specjalnych i dodatkowymi zadaniami do wykonania.
4. Przed rozpoczęciem ćwiczeń doskonalących organizator ćwiczeń zapoznaje ćwiczących z organizacją i przebiegiem ćwiczeń, a także przeprowadza kontrolę sprawności sprzętu ochrony układu oddechowego, ilość powietrza w butli(-ach) oraz wyposażenie w środki ochrony indywidualnej.
 5. Obowiązki obsługi toru i uczestników ćwiczeń doskonalących określono w pkt. II.2. i II.3.
 6. Przed rozpoczęciem ćwiczeń doskonalących obsługa komory przeprowadza instruktaż wstępny z zakresu BHP podczas ćwiczeń w komorze dymowej oraz ustala z uczestnikami ćwiczeń zasady sygnalizowania zagrożenia (złe samopoczucie, doznana kontuzja itp.).
 7. Ćwiczenia doskonalące należy zakończyć podsumowaniem i przeanalizowaniem najczęściej popełnianych błędów, wskazaniem ich źródła oraz demonstracją prawidłowego wykonania ćwiczenia.
 8. Wyniki uzyskane w trakcie ćwiczeń doskonalących mogą mieć formę opisową wskazującą na przyczyny zwiększonego wydatku energetycznego u ćwiczących.
 9. Dokumentację przebiegu ćwiczeń doskonalących stanowią wzory dokumentów zamieszczone w załącznikach nr 1 i 2 niniejszego regulaminu.

OPIS TORU ĆWICZEŃ

Tor składa się z 6 przeszkód oraz dodatkowej wolnej przestrzeni służącej symulowaniu przeszukiwania pomieszczeń przez strażaków w celu odnalezienia osoby poszkodowanej.

Przeszkoda nr 1

Zabudowana. Ma długość ok. 2m. Ćwiczący wykonując zadanie napotka przed sobą szereg zwisających elementów które należy ominąć. Przy wykonywaniu tego zadania należy zachować szczególną ostrożność, aby uniknąć sytuacji zaplątania się w jakiś element który uniemożliwi dalsze przemieszczanie.

Przeszkoda nr 2

Zabudowana. Ma długość około 2m. Wykonanie zadania polega na przesunięciu przeszkód, które uniemożliwiają przejście/wyjście.

Przeszkoda nr 3

Częściowo zabudowana. Ma długość ok. 3m. Stanowi prostą o konstrukcji schodkowej powierzchnię na której napotkamy utrudnienie polegające na usunięciu/przesunięciu drzwi/blokady w celu odnalezienia dalszej drogi wyjścia.

(Istnieje możliwość wyjścia awaryjnego na wejściu i wyjściu z przeszkody)

Przeszkoda nr 4

Zabudowana. Zadanie polega na przeciśnięciu się przez wąskie przejścia w celu odnalezienia wyjścia.

Przeszkoda nr 5

Zabudowana. Zadanie polega na udrożnieniu przejścia i wykonaniu prac ze sprzętem pożarniczym.

Przeszkoda nr 6

Zabudowana. Zadanie polega na przejściu przez ok. 1,5m tunel. Dodatkowym zadaniem jest wykonanie drobnych prac ze sprzętem pożarniczym, które wynikły z przeszkody 5. Ponowne prace ze sprzętem pożarniczym.

Wolna przestrzeń

Otwarta przestrzeń. Stanowi miejsce do przeszukania pod kątem mogących się tam znajdować osób poszkodowanych. Stanowisko to może być dowolnie modyfikowane przez obsługę toru w zależności od celu realizacji ćwiczenia. Z przestrzeni otwartej istnieją dwie drogi wyjścia. Pierwsza bezpośrednio na zewnątrz oraz druga powrotna przez przeszkody. Kierunek wyjścia ustala obsługa toru.

Opracował:

Kpt. Bogdan Grzymowicz

.....
(Miejscowość, data)

.....
(Pieczęć jednostki kierującej)

**Komendant Powiatowy
PSP w Ostródzie**

**KARTA SKIEROWANIA
OSÓB SPOZA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
NA TOR MORĄGTRAP**

L.p	Imię i Nazwisko	Wiek	Jednostka
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			

Oświadczam, że sprzęt ochrony układu oddechowego oraz środki ochrony indywidualnej posiadają wymagane dopuszczenia do użytkowania. Skierowane osoby zostały wyposażone w sprawną maskę i aparat powietrzny.

Potwierdzam że kierowani posiadają zaświadczenia lekarskiego pozwalającego na bezpośredni udział w działaniach ratowniczych.

Potwierdzam że kierowani posiadają zaświadczenia (świadcstwa) o ukończeniu szkolenia podstawowego strażaków ratowników OSP.

.....
(Podpis i pieczęć osoby kierującej na test)

Wypełnioną kartę skierowania należy dostarczyć osobiście do KP PSP w Ostródzie lub JRG Ostróda/Morąg.
Można wysłać skan karty skierowania na adres: sekretariat@kppsp.ostroda.pl
Oryginał karty należy bezwzględnie dostarczyć przed przystąpieniem do ćwiczeń.

Karta przebiegu ćwiczenia

Lp	Imię i nazwisko	Własnoręczny podpis	Częstość tętna	Częstość tętna	Ciśnienie w butlach [ATM]	Ciśnienie w butlach [ATM]	RÓŻNICA CIŚNIEŃ	Czas przejścia [sekundy]	Zużycie powietrza [l/min]	OCENA KOŃCOWA TESTU (zaliczył/a/ nie zaliczył/a/)
			przed próbą wysiłkową	po przejściu ścieżki treningowej	początkowe	końcowe				
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

* Oświadczam, że przed przystąpieniem do ćwiczenia w torze w dniu 20..... r. :

- w ciągu ostatnich 48 godzin nie spożywałem alkoholu i nie zażywałem środków odurzających,
- w ciągu ostatnich 24 godzin nie wykonywałem czynności związanych z dużym i długotrwałym wysiłkiem fizycznym,
- dobrowolnie biorę udział w teście, zostałem zapoznany z regulaminem ćwiczeń doskonalących.

Uwagi dodatkowe:

.....

(Podpis instruktora)

.....

(Podpis kierownika toru)

Scenariusz ćwiczeń nr 1

Zadaniem ratownika jest przejście wszystkich 6 przeszkód w sprzęcie ochrony dróg oddechowych. Końcowym elementem jest przeszukanie „wolnej przestrzeni” w celu odnalezienia osoby poszkodowanej oraz jej ewakuacja.

Przeszkoda nr 1

Zabudowana. Ma długość ok. 2m. Ćwiczący wykonując zadanie napotka przed sobą szereg zwisających elementów które należy ominąć. Przy wykonywaniu tego zadania należy zachować szczególną ostrożność, aby uniknąć sytuacji zaplątania się w jakiś element który uniemożliwi dalsze przemieszczanie.

Przeszkoda nr 2

Zabudowana. Ma długość około 2m. Wykonanie zadania polega na przesunięciu przeszkód, które uniemożliwiają przejście/wyjście.

Przeszkoda nr 3

Częściowo zabudowana. Ma długość ok. 3m. Stanowi prostą o konstrukcji schodkowej powierzchnię na której napotkamy utrudnienie polegające na usunięciu/przesunięciu drzwi/blokady w celu odnalezienia dalszej drogi wyjścia.

(Istnieje możliwość wyjścia awaryjnego na wejściu i wyjściu z przeszkody)

Przeszkoda nr 4

Zabudowana. Zadanie polega na przecięnięciu się przez wąskie przejścia w celu odnalezienia wyjścia.

Przeszkoda nr 5

Zabudowana. Zadanie polega na udroźnieniu przejścia i wykonaniu prac ze sprzętem pożarniczym.

Przeszkoda nr 6

Zabudowana. Zadanie polega na przejściu przez ok. 1,5m tunel. Dodatkowym zadaniem jest wykonanie drobnych prac ze sprzętem pożarniczym, które wynikły z przeszkody 5. Ponowne prace ze sprzętem pożarniczym.

Wolna przestrzeń

Otwarta przestrzeń. Stanowi miejsce do przeszukania pod kątem mogących się tam znajdować osób poszkodowanych. Stanowisko to może być dowolnie modyfikowane przez obsługę toru w zależności od celu realizacji ćwiczenia. Z przestrzeni otwartej istnieją dwie drogi wyjścia. Pierwsza bezpośrednio na zewnątrz oraz druga powrotna przez przeszkody. Kierunek wyjścia ustala obsługa toru.

Scenariusz ćwiczeń nr 2

Zadaniem ratownika jest przejście wszystkich 6 przeszkód w sprzęcie ochrony dróg oddechowych. Końcowym elementem jest wykonanie zadania na „wolnej przestrzeni” mającego na celu sprawdzenie sprawności manualnych strażaka po wysiłku fizycznym.

Przeszkoda nr 1

Zabudowana. Ma długość ok. 2m. Ćwiczący wykonując zadanie napotka przed sobą szereg zwisających elementów które należy ominąć. Przy wykonywaniu tego zadania należy zachować szczególną ostrożność, aby uniknąć sytuacji zaplątania się w jakiś element który uniemożliwi dalsze przemieszczanie.

Przeszkoda nr 2

Zabudowana. Ma długość około 2m. Wykonanie zadania polega na przesunięciu przeszkód, które uniemożliwiają przejście/wyjście.

Przeszkoda nr 3

Częściowo zabudowana. Ma długość ok. 3m. Stanowi prostą o konstrukcji schodkowej powierzchnię na której napotkamy utrudnienie polegające na usunięciu/przesunięciu drzwi/blokady w celu odnalezienia dalszej drogi wyjścia.

(Istnieje możliwość wyjścia awaryjnego na wejściu i wyjściu z przeszkody)

Przeszkoda nr 4

Zabudowana. Zadanie polega na przeciśnięciu się przez wąskie przejścia w celu odnalezienia wyjścia.

Przeszkoda nr 5

Zabudowana. Zadanie polega na udrożnieniu przejścia i wykonaniu prac ze sprzętem pożarniczym.

Przeszkoda nr 6

Zabudowana. Zadanie polega na przejściu przez ok. 1,5m tunel. Dodatkowym zadaniem jest wykonanie drobnych prac ze sprzętem pożarniczym, które wynikły z przeszkody 5. Ponowne prace ze sprzętem pożarniczym.

Wolna przestrzeń

Otwarta przestrzeń. Stanowi miejsce do przeszukania pod kątem mogących się tam znajdować osób poszkodowanych. Stanowisko to może być dowolnie modyfikowane przez obsługę toru w zależności od celu realizacji ćwiczenia. Z przestrzeni otwartej istnieją dwie drogi wyjścia. Pierwsza bezpośrednio na zewnątrz oraz druga powrotna przez przeszkody. Kierunek wyjścia ustala obsługa toru.

Scenariusz ćwiczeń nr 3

Zadaniem ratownika jest przejście wszystkich 6 przeszkód w sprzęcie ochrony dróg oddechowych i wprowadzenie linii gaśniczej. Zaleca się aby to zadanie wykonywała ROTA. Końcowym elementem jest w „wolnej przestrzeni” lokalizacja pożaru.

Przeszkoda nr 1

Zabudowana. Ma długość ok. 2m. Ćwiczący wykonując zadanie napotka przed sobą szereg zwisających elementów które należy ominąć. Przy wykonywaniu tego zadania należy zachować szczególną ostrożność, aby uniknąć sytuacji zaplątania się w jakiś element który uniemożliwi dalsze przemieszczanie.

Przeszkoda nr 2

Zabudowana. Ma długość około 2m. Wykonanie zadania polega na przesunięciu przeszkód, które uniemożliwiają przejście/wyjście.

Przeszkoda nr 3

Częściowo zabudowana. Ma długość ok. 3m. Stanowi prostą o konstrukcji schodkowej powierzchnię na której napotkamy utrudnienie polegające na usunięciu/przesunięciu drzwi/blokady w celu odnalezienia dalszej drogi wyjścia.

(Istnieje możliwość wyjścia awaryjnego na wejściu i wyjściu z przeszkody)

Przeszkoda nr 4

Zabudowana. Zadanie polega na przeciśnięciu się przez wąskie przejścia w celu odnalezienia wyjścia.

Przeszkoda nr 5

Zabudowana. Zadanie polega na udrożnieniu przejścia i wykonaniu prac ze sprzętem pożarniczym.

Przeszkoda nr 6

Zabudowana. Zadanie polega na przejściu przez ok. 1,5m tunel. Dodatkowym zadaniem jest wykonanie drobnych prac ze sprzętem pożarniczym, które wynikły z przeszkody 5. Ponowne prace ze sprzętem pożarniczym.

Wolna przestrzeń

Otwarta przestrzeń. Stanowi miejsce do przeszukania pod kątem mogących się tam znajdować osób poszkodowanych. Stanowisko to może być dowolnie modyfikowane przez obsługę toru w zależności od celu realizacji ćwiczenia. Z przestrzeni otwartej istnieją dwie drogi wyjścia. Pierwsza bezpośrednio na zewnątrz oraz druga powrotna przez przeszkody. Kierunek wyjścia ustala obsługa toru.